

RUIGOORD

50 JAAR

oene kunstroute → openluchtmuse

30 ecologische kunstprojecten →

→ 30 ecologische kunstprojecten

GAËVAN KERWONDERIN

Groene kunstroute → beeldentuin

Ruigoord.nl

30 ecologische kunstprojecten Groene kunstroute

kunstroute openluchtmuseum

um 30 ecologische kunstprojecten Groene kunstroute

beeldentuin

Welkom in de

OASE VAN KERWONDERING

Je staat nu op Ruigoord,
de groene oase verscholen in het
Amsterdamse havengebied waar
kunst, architectuur, ecologie,
poëzie, verhalen, geschiedenis en
magie samenkomen.

Speciaal voor het 50-jarige
bestaan van Ruigoord is het
kunstenaarsdorp verrijkt met
30 onderzoekende, groene
kunstprojecten.

KWILGORD

Oase van Verwondering routes

YONDJE KERK

1. Gijs Frieling – Kingdom Ruigoord
2. Femmy Otten – Klaatu barada nikto
3. Sander Ivo van Driel en Mozes Meijer – Antennelaar
4. Maarten van der Horst – Bank
5. Joran van Soest – Tencherre
6. Inge Meijer – Common Soil
7. Jinny Thielsch – So many hearts in one soul
8. Henk Witte Aap – Totem van de dans
9. Four Siblings | Müge Yilmaz & Marija Šujica – Sharing the Same Womb
10. Natalija Gucheva – Transcendental sympathy / Tales of the soil
11. Anita Janssen – VVV (Vereniging voor Voorouder Verering)
12. Chiel Kuijl – Schommeloord
13. Hans Kalliwoda – Totem of Togetherness

TOEKOMSTPAD

14. Chiel Kuijl – Schommeloord
15. Floris Brasser – Arcadia's poort, Hochsitz, Hollow Tales
16. Bryony Dunne – The Sky Only Welcomes Those with Wings
17. Suzette Bousema – Mapping Dutch Waters
18. Ruchama Noorda – EthericLandScape
19. Atelier Van Lieshout – Never, Never, Never Give Up
20. Collectief Ruigoord – De Dingplaats

VERWONDERPAD

21. Aja Waalwijk – Gestolde Aura
22. Annabelle Binnerts – Behind these words
23. Zoro Feigl – Hydra
24. De Onkruidenier – Timekeepers
25. Jamie Nee – Observatory of the Microverse
26. Sieger Duinkerken – Vlindertuin Ruigoord
27. Maarten van der Horst – Bank

OMWEG

28. Collectief Ruigoord – Poort van Ruigoord
29. Rene Knip – Ruigoord alfabet
30. Miriam Sentler – The Mythical Zone / De Mythische Zone
31. Collectief Ruigoord – Heilige Geertruida
32. Ambassade van de Noordzee – BULK
33. Wafae Ahalouch & Joanneke Meester – Fanclub: Bestel je Geluk! Willem de Ridder's 'Healing Hands'
34. Hennie van der Vegt – Ruigoord Variaties
35. Het Klimaatcafé – Leven met de klimaatcrisis!

Locaties

1. Kerk
2. Pastorie
3. Salon
4. Vindingrijk
5. Kabouterhuis
6. Dorpshuis
7. Grote schuur
8. WC

Kom (ver)dwalen! Wandel langs de ateliers, door het voedselbos en de vlindertuin. Vergaap je aan de grootse muurschildering in de kerk door Gijs Frieling. Schommel met je innerlijke kind op de schommel installaties van Chiel Kuijl. Kruip in de underground bij de werken van Atelier Van Lieshout en Ruchama Noorda.

Groen doen

Wat betekent het om mens te zijn? Hoe verhouden we ons tot natuur? Hoe kan dat anders?

Oase van Verwondering toont 30 projecten vol oeroude, pionierende en groene (eigen-) wijsheden. Met speciale aandacht voor inclusief en regeneratief denken, kijken we vooruit wat betreft de materialen en de mogelijkheden om te recyclen. Het zijn kunstprojecten met aandacht voor de onderstroom, met kennis en stemmen die elders minder aandacht kregen. Kortom: projecten van nu, voor en over de toekomst.

Imke Ruigrok

Kunstenaars

Gijs Frieling, Zoro Feigl, Atelier Van Lieshout, Femmy Otten, Four Siblings | Müge Yilmaz + Marija Šujica, Annabelle Binnerts, Ambassade van de Noordzee, Ruchama Noorda, Natalija Gucheva, De Onkruidenier, Wafae Ahalouch & Joanneke Meester, Chiel Kuijl, Suzette Bousema, Bryony Dunne, René Knip, Miriam Sentler, Jamie Nee, Joran van Soest, Inge Meijer, Sieger Duinkerken, Anita Janssen, Hans Kalliwoda, Collectief Ruigoord, Sander Ivo van Driel, Mozes Meijer, Maarten van der Horst, Studio van der Vegt, Floris Brassers, Aja Waalwijk, Henk Witte Aap en Jinny Thielsch.

& Tosca Niterink, Shirley Krenak, Roberta Petzoldt, Daniel Godínez Nivón, Geartsje van der Zee, Leila van Wetten, Vera Tan Hoveling, Jim de Ruiter, Thieu Smeets, Gitte Spinder (in programma)

CURATOR: Imke Ruigrok

1. Gijs Frieling Kingdom Ruigoord

2023. Fresco

De kerk is het kloppende hart van Ruigoord. Op uitnodiging van Ruigoord schilderde Gijs Frieling de hele binnenzijde van de kerk, tot aan de nok. Deze eclectische muurschildering brengt het ecosysteem van Ruigoord in beeld; haar geschiedenis, inspiratie en samenwerkingen van over de hele wereld.

Voordat hij begon, sprak Frieling met de kunstenaars, oprichters en betrokkenen van Ruigoord. Het resultaat vertelt het verhaal van het kunstenaarsdorp; toen en nu. We zien de plekken, wezens, reizen, happenings, erudiete en magische figuren,

en de aan Ruigoord verbonden bewegingen zoals Provo, de Kabouters, de Insektensekte en acties. Kortom, alles wat de afgelopen jaren heeft bijgedragen aan de identiteit en het voortbestaan van Ruigoord. Kingdom Ruigoord is een eerbetoon aan Ruigoord en alle betrokkenen: haar unieke cultuur, community en bevolgenheid.

Samen met diverse kunstenaars van binnen en buiten Ruigoord, assistenten en studenten van de Hogeschool Leiden, schilderde Gijs Frieling de kerk. Hierna voegde Femmy Otten daaraan een 8-tal nissen met sculpturen en reliëfs toe.

YONDJE KERK YONDJE KERK YONDJE KERK YONDJE

2. Femmy Otten Klaatu barada nikto

2023. Sculpturen en reliëfs

De sculpturen in de nissen rondom het altaar, en de alkoven links en rechts in de kerk, vieren het vrouwelijke, sensuele en erotische. Alle fases van het liefdesspel komen voorbij: de zintuiglijkheid, de sensualiteit, de intimiteit en de seksualiteit. Het mannelijke en vrouwelijke versmelten in zowel erotische als spirituele en alchemistische zin.

Het vrouwenlichaam en vruchtbaarheid krijgen een ereplaats in de kerk. Na een lange geschiedenis van uitsluiting, in de kerk en daarbuiten, mag het vrouwelijke worden gevierd, gehoord en gezien!

De kerk is het kloppende hart van Ruigoord waar regelmatig multidisciplinaire happenings en voorstellingen plaatsvinden. Begin 2023 schilderde Gijs Frieling op de gehele binnenzijde van de kerk, waarna Femmy Otten hier een 8-tal nissen met sculpturen en reliëfs aan toevoegde

"ANTENNELAAR "

EEN KOSMISCH GLIMLACH ONTVANGER

PAK ANTENNELAAR VAST

SLUIT UW OGEN

STEM AF

GLIMLACH

3. Sander Ivo van Driel en Mozes Meijer

Antennelaar

2023. Installatie mixed media

Performance kunstenaar Sander Ivo van Driel (1983) beweegt zich vrij tussen de dimensies van theater, rite, muziek & beeldende kunst. Vastberaden om de ketenen van het alledaags geroutineerd bestaan te breken, trekt hij er op uit om de steeds kleiner en grijzer wordende wereld van kleur en dynamiek te blijven voorzien.

Multi-instrumentalist, producent en DJ Mozes Meijer (2003) is al vanaf zijn vijftiende actief. Hij produceert o.a. voor de Edison Award-winnende band MY BABY. Hij trad op bij festivals als Boom(P), Fusion(DE), ADE, Into The Woods en plekken als Het Koninklijk Concertgebouw, het Stedelijk museum, Healing Garden en Ruigoord.

4. Maarten van der Horst Bank nr. 2

2023. Steen, metselwerk

Voor het 50-jarig bestaan van Ruigoord heeft Maarten van der Horst twee bijzondere banken gemaakt zodat bezoekers kunnen zitten en van hun omgeving kunnen genieten. Een hommage aan het dorp dat hem als kunstenaar heeft geïnspireerd en zien opbloeien. De bank is, net als zijn collages, een combinatie van materialen.

Met gevelstenen uit het gemeentearchief van Amsterdam, bakstenen en een zwervende steen die hij hier liet landen en balanceren. Van der Horst maakte een rustpunt voor de dolende ziel, stadsnomaden en dromerige flierefluiter.

5. Joran van Soest

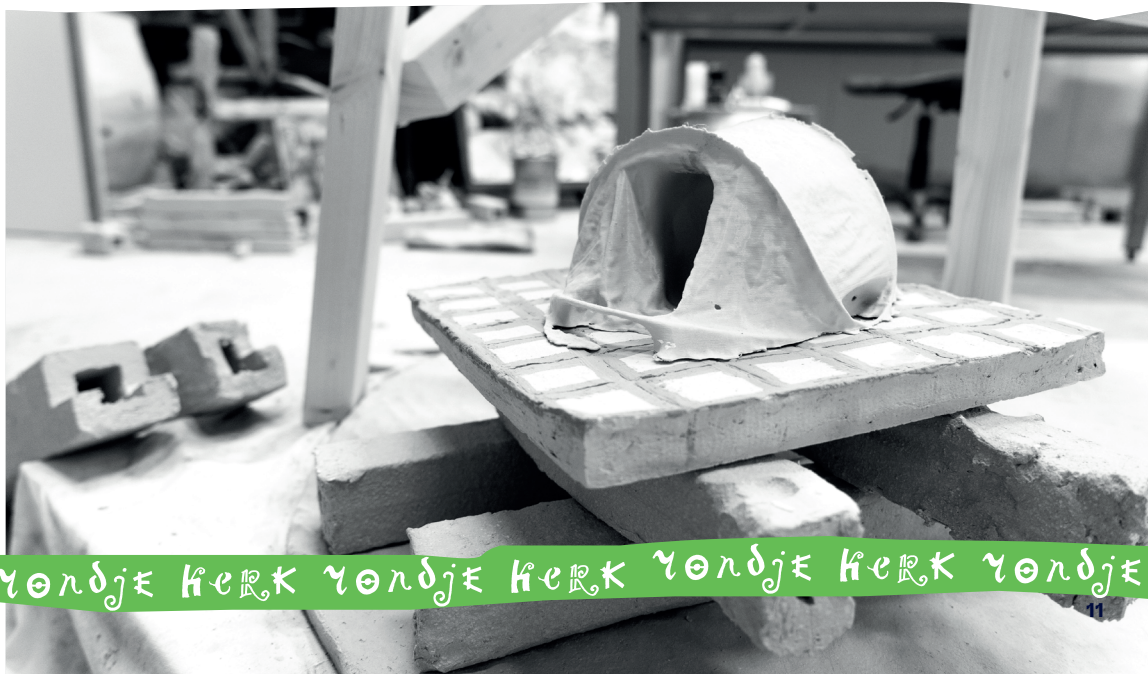
Tencherre (Het tentenkamp)

2023. Sculptuur, beton en olifantsgras

Deze tentsculptuur is een eerbetoon aan de vrije ruimte van Ruigoord waar individuele vrijheid en gezamenlijke verbinding door kunst, muziek en happenings altijd samenkomen. De kunstenaarsgemeenschap slaat al bijna 50 jaar lang zomers een 'tentenkamp' op, in de vorm van het Landjuweel: het grote co-creërende festival dat oorspronkelijk op de omringende zandvlakte werd georganiseerd. Iedere zomer vormde zich hier een tijdelijk dorp en gemeenschap, die opgeluisterd met muziek, ceremonies, kunstprojecten en tijdelijke restaurants uit de grond werd opgebouwd. Landjuweel was de inspiratie voor festivals als Burning Man (USA) en Oerol (NL) en

wordt nog steeds ieder jaar door de grote community van Ruigoord georganiseerd.

Van Soest heeft zijn jeugd doorgebracht in Ruigoord. Voor hem is het dorp altijd een symbool van vrijheid geweest waar kunstenaars en muzikanten elkaar ontmoetten en samenwerkten aan festivals en tijdelijke sculpturen. Een welkome inspiratie in de maatschappelijke behoefte aan meer verbinding met en betrokkenheid bij elkaar.

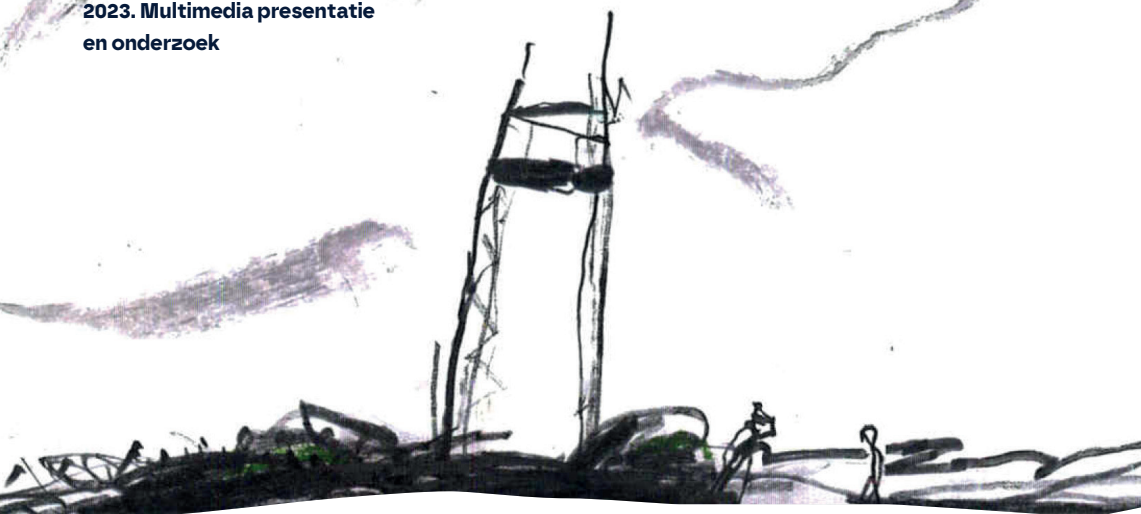

6. Inge Meijer

Common ground

2023. Multimedia presentatie
en onderzoek

In de pastorie van Ruigoordkerk is Common Soil te zien. Een onderzoeksproject waarbij de persoonlijke geschiedenis en herinneringen van Inge Meijer de aanleiding vormden.

De familie van Inge Meijer is al vele generaties verbonden met de grond van dit gebied. Een gebied dat de afgelopen 50 jaar van akkerbouw in natuurreservaat veranderde, tot wat er nu is: een haven en industrieel niemandsland.

Common Soil brengt de betekenis van ongerepte landschappen en de noodzaak tot het behoud ervan. Het project geïnitieerd door Inge Meijer richt zich op het behoud van wilde natuur, en richt de aandacht op de inspanningen om deze te beschermen. Hetgeen voor de omgeving van Ruigoord, Groenoord, niet gelukt is.

We zien tekeningen van Hilke Krohn, die het Actiekamp Groenoord, het natuurgebied rondom Ruigoord, in 1997 in beeld brengt. Maanden aaneengesloten tekende Hilke de milieuactivisten van GroenFont in hun strijd voor het behoud van de natuur en tegen de komst van de industrie.

De foto's van Jacob Walters, Martin Melchers en Coby Vlaanderen laten de levendige wildernis van het westelijke havengebied van toen zien. Ondanks het verdwijnen van veel natuur, laat de film Amsterdam Wildlife (gemaakt door Melchers en Merel Westrik) zien dat natuur – waar mogelijk – zich aanpast.

De filmvertoning Amsterdam Wildlife volgt in het najaar 2023 - zie ruigoord.nl - met een Q&A met stadsecoloog Martin Melchers.

7. Jinny Thielsch

So many hearts in one soul

1973-2023. Fototentoonstelling

Deze fototentoonstelling van 50 jaar Ruigoord is te zien in een gigantische houten spiraal, op het grote veld achter de kerk. Ruigoord is niet achter de tekentafel bedacht, maar toevallig ontstaan en op organische wijze en exponentieel gegroeid tot wat het nu is. Daarom heeft deze spiraal de vorm van de Fibonaccireeks en de Gulden snede: een wiskundige formule die je terugziet in groeiprocessen in de natuur. Het komt voor in het allerkleinste, zoals een DNA streng of de vorm van een slakkenhuis, tot het allergrootste; de vorm van de melkweg.

Het middelpunt van de spiraal laat de begintijd zien, al draaiende naar buiten ga je steeds meer naar het heden. Aan de buitenzijde komen de festivals, de evenementen, de reizen en de directe omgeving van Ruigoord in beeld. De vormgeving volgt Ruigoord, die vanuit epicentrum een cirkel van uitbreidende creativiteit is, met samenwerkingen naar hoeken over de hele aarde.

8. Henk Witte Aap Totem van de dans

2023. Essen hout

Kunstenaar Henk Witte Aap heeft twee kolossale totempalen gemaakt, zorgvuldig uitgehouwen uit het hout van een enorme Es. Dansende figuren sneed hij uit de boom. De totempalen zijn een fysieke realisatie van de ongreepbare verbindingen die kunnen ontstaan door dans, collectieve beweging op een ritme en een beat. Rond een middelpunt, in een dans, rond een vuur of een totem, beleven en vieren we verhalen en tradities. Van generatie op generatie.

Binnen de gemeenschap van Ruigoord heeft dans een immense betekenis. Het dient als een krachtig medium tijdens vieringen om eenheid te bevorderen tussen bezoekers en gemeenschapsleden. Het speelt een cruciale rol in ceremonies en rituelen, waarbij individuele ervaringen worden overstege en generaties overspannen. Met de Totem van de dans wordt de essentie van dans als een verbindende kracht binnen de gemeenschap van Ruigoord tot uiting gebracht.

9. Four Siblings

Sharing the Same Womb

2023. Ecologische installatie in de vorm van een oneindigheidsteken

Het kunstwerk Sharing the Same Womb is een land art werk en interventie gemaakt door Marija Šujica en Müge Yilmaz, die beiden lid zijn van het kunstenaarscollectief Four Siblings.

De installatie is in de vorm van een pad dat twee cirkelvormige velden omcirkelt, in de vorm van het oneindigheidsteken (∞) en waar klimplanten groeien, ondersteund door gouden bamboestokken. Het oneindigheidsteken staat voor circulariteit en belichaamt de principes die Four Siblings verkennen en toepassen in hun werk. Het dient als symbool voor een regeneratief en circulair systeem dat gebaseerd is op duurzame ontwikkeling, hergebruik en wederkerigheid. Kortom, verantwoorde productie en consumptie.

In de periode van drie maanden zal elke plant in de installatie een aanzienlijke groei doormaken, waarbij de planten elkaar fysiek

ondersteunen en elkaar zelfs voorzien van voeding. In Zuid-Amerikaanse landen groeien deze soorten ook om deze reden samen: de bonenplant slingert om de maïs. Mais en bonen zien we in veel gerechten samen terug. Aan het einde van het seizoen zullen de planten zo indrukwekkend hoog worden dat er een groene ruimte, bijna een vorm van architectuur, ontstaat. Terwijl je als kijker langs het pad loopt, krijg je de gelegenheid om planten vanuit alle hoeken te observeren. Het doorlopende pad biedt ook ruimte voor rituelen.

Geïnspireerd door het Turkse woord “kardes”, dat “geboren worden uit dezelfde buik” betekent, symboliseert het kunstwerk hoe het land, de planten en wijzelf met elkaar verbonden zijn. In lijn met dit gedachtegoed, zijn de kunstenaars toegewijd aan duurzame ontwikkeling en verantwoorde consumptie.

10. Natalija Gucheva Transcendental sympathy / Tales of the soil

2023. Performatieve installatie en sculpturen

Een serie van vier roze, bijna onaardse objecten, bevindt zich in het groen van Ruigoord. *Transcendental sympathy / Tales of the soil* bestaat uit synthetisch materiaal in combinatie met natuur, en is gemaakt van metalen structuren, gepigmenteerde A1-coating over glasvezel en is bedekt met mos dat er op natuurlijke wijze op lijkt te groeien. Het werk viert de overvloed, verandering en de aangeboren schoonheid van de natuur en verkent de onderlinge ruimtelijke verbondenheid. .

Natalija Gucheva onderzoekt hedendaagse spiritualiteit die zowel veelzijdig als ingewikkeld is. In spiritualiteit en zinbeleving reflecteren we op onze relatie met natuur, het goddelijke en onze rol in de gemeenschap.

Transcendental sympathy / Tales of the soil laat een post-menselijke wereld zien, waarin natuur, technologie en spiritualiteit samengaan. Met het vormgeven van utopieën, die hoogstpersoonlijk kunnen zijn en nog niet altijd werkelijkheid, maar toch niet onmogelijk, kan zichtbaar worden wat onze verantwoordelijkheid en bijdrage aan een betere toekomst kan zijn.

Op verschillende momenten zijn er performances rondom de sculpturen. Sensitieve wezens bewegen door het landschap met deze out-of-space objecten. Gucheva brengt de fricties die we ervaren tussen natuur versus cultuur en technologie, bewust als co-existentie samen in haar werken.

11. Anita Janssen VVV (Vereniging voor Voorouder Verering)

2023. Wilgentenen Moongate, toegangspoort, sculptuur en multimedia archief

Deze wilgenpoort is een portaal tussen leven en dood. Het is het eerste fysieke werk voor de Vereniging voor Voorouder Verering (VVV), een term van Theo Kley (1936-2022) die onlangs zelf naar het volgende portaal vertrok. De VVV slaat een brug tussen leven en dood. Het maakt verbinding tussen de voorouders (oprichters en 'elders') en het heden van Ruigoord.

Via de gigantische gevlochten Moongate kom je op een open plek, die uitnodigt tot contemplatie. Een omzoomde plek, zoals ook vaak het geval is bij een begraafplaats. Op lavastenen staat een triquetra (een Keltisch levensteken) gegraveerd met daaromheen namen van illustere Ruigoorders die niet langer op deze aarde zijn.

De triquetra is een symbool met drie in elkaar grijpende cirkels dat al 5000 jaar teruggaat. Het staat symbool voor leven, dood en wedergeboorte, evenals de drie natuurkrachten: land, lucht en zee.

Het leven van de illustere Ruigoorders, de derde V in de VVV, zijn opgenomen in een digitaal archief. Via een QR-code kom je bij de website met video's, levensbeschrijvingen en foto's van de overleden personen. Een groeiend archief van Ruigoorders aan gene zijde.

Wilgenpoort i.s.m. Buwin Griek. Triquetra steen i.s.m. Martijn Steinz

γονδϵ κερκ γονδϵ κερκ γονδϵ κερκ γονδϵ

12 / 14. Chiel Kuijl Schommeloord

2023. Acaciahout, touw

Chiel Kuijl maakte voor Oase van Verwondering twee bijzondere groene speel- en verwonderplekken. Tussen de bomen zweeft een bovengrondse speelwereld, waar je met je innerlijke kind kunt schommelen, spelen en mijmeren tussen het bladgroen. De spelende mens van 0-100, de homo ludens die op Ruigoord zo thuishoort, vindt hier haar speelplaats.

Je vindt de 'Schommeloorden' onder de grote populieren bij de ingang, en op het veld achter de kerk.

Het werk van Kuijl groeit altijd in harmonie met de natuur en volgens haar eigen regels en gedragingen. Het werk verbindt zich - zoals we als kind hutten bouwen - met ruimtes die daarvoor nog leeg en ongebruikt waren. Kuijl tovert met een paar simpele ingrepen en natuurlijke materialen, een paar bomen en de schaduw eronder, tot een speelse verwonderplek. Veel speelplezier!

De schommelininstallaties zijn gemaakt van lokaal hout.

13. Hans Kalliwoda

Totem of Togetherness

2023. Hout, roestige spijkers, strijklicht, menselijk DNA in de vorm van haren

Totem of Togetherness is een sculptuur die verder gaat dan de klassieke beeldhouwkunst. Het is een sociaal sculptuur, een uitnodiging voor actie en gesprekken.

In deze theatrale act stelt Kalliwoda ter discussie of we als mensheid wel de goede kant opgaan met hyperindividualisme ten opzichte van zwermintelligentie. Wat kunnen we leren van dat soort intelligentie?

Door DNA te verzamelen en tentoon te stellen, laat Kalliwoda in samenwerking met de 'party-ciperende' mensen zien dat eenheid en samenwerking wenselijk zijn voor het voortbestaan van de menselijke soort.

Als co-directeur van het TUDelft Urban Ecology and Ecocities Lab initieert hij momenteel een Europees consortium van academici en specialisten om nieuwe methodologieën te implementeren die binnensteden herstructureren tot natuurreservaten voor bestuivers.

15. Floris Brasser Arcadia's poort, Hochsitz, Hollow Tales

Robinia hout, 2023, 2008 en beuk & eik, 2023

Floris Brasser brengt voor Ruigoord - Oase van Verwondering drie van zijn bijzondere houten werken samen: een imposante, gespleten boom (waar je in kunt en zelfs op kunt klimmen), een trap met een hoge zetel en een interactieve poort. Het zijn boomsculpturen om aan te raken, te beklimmen, in te stappen, op te zitten en om mee te spelen.

Gigantische bomen die hij met uren van bewerken heeft gekoesterd, gebeeldhouwd en gesjouwd. Majestueuze, lokale woudreuzen, omgetoverd tot speel- en verblijfsplek voor de homo ludens; de spelende mens, van alle leeftijden.

16. Bryony Dunne

The Sky Only Welcomes Those with Wings

2023. Mixed media

Dit werk van Bryony Dunne (1984, Ierland) is een speelse verkenning van de relatie tussen mens en natuur. De twee keramische vogelpoten verwijzen naar de vele migranten op Ruigoord, zowel mensen als dieren. Ook de vogels die passeren, reizen door naar andere plekken op aarde. Net als mensen, maken veel van de vogelsoorten die hier gedurende het jaar tijdelijk neerstrijken, reizen naar plekken elders op de planeet.

The Sky Only Welcomes Those with Wings komt voort uit een doorlopend onderzoek naar de verstrengeling van door de mens gemaakte systemen en niet-menselijk leven.

Met dezelfde titel verscheen ook recent een publicatie van de kunstenaar, en betreft thema's van migratie, grens-ecologieën en waarzeggerij om de doorkruisende perspectieven van mens en vogel te onderzoeken.

Met dit werk breidt Dunne deze thema's uit om te onderzoeken hoe de gemeenschap in Ruigoord zich verhoudt tot beweging, uitwisseling en circulatie. Het werk brengt een herinnering aan de wederzijdse afhankelijkheid tussen mens en natuur.

17. Suzette Bousema Mapping Dutch Waters

2023. Installatie, metaal, glas, water

De 1500 watermonsters in deze installatie zijn door meer dan 400 burgerwetenschappers genomen in sloten, beken, kanalen, kleine plassen en meren door heel Nederland.

In 2027 moet al het water in Nederland voldoen aan de in de Europese Unie afgesproken waterkwaliteitseisen. Om aan deze normen te voldoen, moet de biologische en chemische kwaliteit van het water voldoende zijn. We hebben zoveel water in het land dat alleen grotere wateren, zoals het IJsselmeer, worden gemeten voor deze monitoring. Uit deze regelmatige monitoring blijkt al dat we onderaan staan op de lijst van waterkwaliteit in Europa.

Nederland heeft alleen al 300.000 kilometer aan sloten. Zo komt meer dan een derde van het oppervlaktewater niet in aanmerking voor deze officiële monitoring. Milieuorganisatie Natuur & Milieu wil daar verandering in brengen door in samenwerking met onderzoeksinstituut NIOO onderzoek te doen naar 'kleine' wateren, zoals beekjes, kanalen, kleine plassen en meren door het hele land. Uit hun onderzoek in 2022 blijkt dat slechts 20% van de Nederlandse wateren voldoet aan de Europese normen.

Bousema visualiseert hedendaagse milieuonderwerpen in samenwerking met wetenschappers. Hieraan werkten mee: Karen Eilers en van NIOO Sven Teurlincx (aquatisch ecoloog) en Rosan van Halsema. De installatie werd gemaakt i.s.m. Thieu Smeets.

18. Ruchama Noorda EthericLandScape

2023. Geperste lokale grond en andere materialen

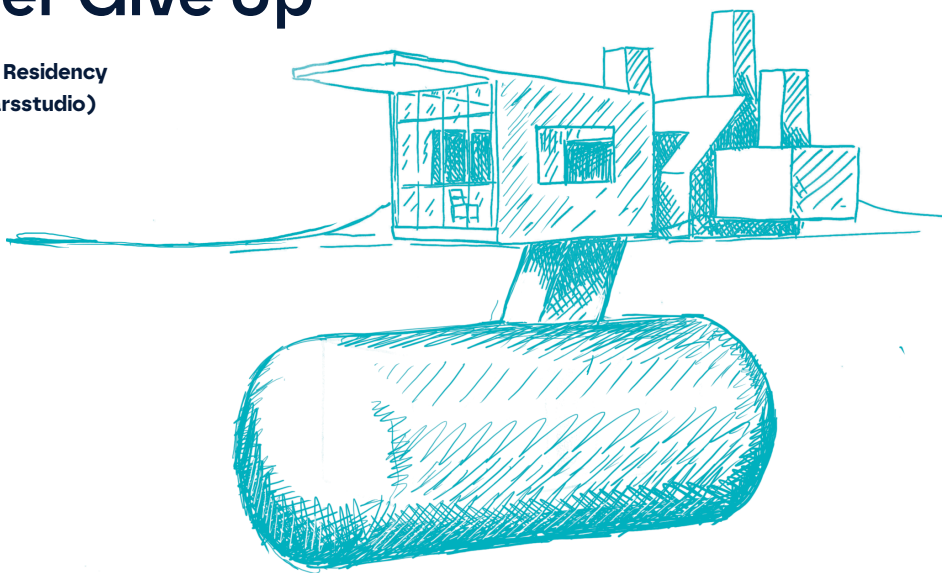
De ondergrondse crypte *EthericLandScape* van Ruchama Noorda is opgebouwd uit gerecyclede materialen die verwijzen naar het omliggende industriële landschap. De ingang is opgebouwd uit lokaal gevonden materialen, zoals afval, klei, schelpen, planten en zand, die met de hand tot blokken zijn geperst. De binnenzijde is witgekalkt met schelpkalk, waarop een chlorofylwaas uit plantensappen is aangebracht. Het bouwwerk is voorzien van versierde reliëfs, met afbeeldingen geïnspireerd op dit landschap en de mensen die het de afgelopen eeuwen hebben uitgegraven, ingepolderd, bemest en verdedigd.

Hierin komt de veerkrachtige geest van de stichters van Ruigoord tevoorschijn. Noorda's werk onderzoekt hedendaagse alternatieve gemeenschappen, countercultures, praktijken en overtuigingen, die regelmatig mystieke en magische elementen hebben. In installaties tot performances combineert ze Reformpedagogiek, kunst, dans, voeding, rituele praktijken en ambachten.

19. Atelier Van Lieshout Never, Never, Never Give Up

2023. Artist Residency
(kunstenaarsstudio)

Never, Never, Never Give Up is een kunstenaarsstudio die reflecteert op het einde van de wereld en hoe dit te voorkomen. Het is een conglomeraat van drie gebouwen ontwikkeld door Atelier Van Lieshout, waarin positieve actie en positief denken hand in hand gaan met de mogelijkheid van doemscenario's.

De drie gebouwen zijn: een wooneenheid, een atelier en een *prepper's den* (overlevingsbunker). Kunstenaars, curatoren en onderzoekers die tijdelijk verbonden zijn aan Ruigoord kunnen hier verblijven en werken. Bezoekers van de oase zijn welkom om af te dalen, en een bezoek te brengen aan deze overlevingsbunker onder de grond.

Met *Never, Never, Never Give Up* spreekt Van Lieshout de DIY-geest aan die AVL deelt met het toevluchtsoord Ruigoord. De toevoeging van de *prepper's den* (een schuilplaats waar iemand zich voorbereidt op oorlog of het einde van de wereld) speelt in op het huidige gevoel van dreiging, zoals velen dat voelen. In Ruigoord komt gevaar echter in vele vormen en is het voortdurend aanwezig. De groene oase wordt bedreigd door omringende industrie en optrekkende bebouwing. Toch houdt hier een creatief verzet stand, te midden van economische krachten.

Veel werken van AVL spiegelen net als Ruigoord de zoektocht naar vrijheid en een ideale samenleving, die zowel positief als dystopisch kan zijn.

20. Collectief Ruigoord

De Dingplaats

natuurtempel: steen, aarde, hout

Een houten koepel, verzonken in het midden van het veld, met een vuurplaats in het midden. Dit is *De Dingplaats*, een initiatief van Ruigoord. De cirkelvormige verzamelplek voor 50 mensen doet denken aan Europese paganistische verzamelplekken van de Vikingen, de Kelten en Frisia. Het woord ding verwijst nog steeds in veel Noord-Europese landen naar vergadering of rechtspraak.

De dingplaats is van oudsher de plek waar de dingen bedongen werden. Een bekende Dingplaats is Stonehenge in Engeland. In Nederland werden ze vaak van hout gebouwd. Ruigoord heeft een traditie van holistisch denken en biedt al 50 jaar een toevluchtsoord voor verschillende spirituele en naturalistische bewegingen. In de afgelopen jaren groeide de

behoefte aan een plek waar besluitvorming, ceremonies en rituelen kunnen plaatsvinden. Zo ontstond het initiatief voor *De Dingplaats*. De cirkel dient als ruimtelijke voorwaarde voor gelijkwaardige en inclusieve besluitvorming. Het is een natuurinclusief ontwerp, bedoeld om de komende 50 jaar de gemeenschap en het landschap te versterken.

Collectief Ruigoord bestaat uit kunstenaars, ontwerpers, doeners en denkers verbonden aan Ruigoord. Zo komt het concept voor *De Dingplaats* uit de geest van velen voort. Het ontwerp is van scenograaf en social designer Geartsje van der Zee (1991). Constructieontwerp en bouw door Jim de Ruiter en Giacomo Cardoni.

21. Aja Waalwijk

Gestolde Aura

2023. Assemblage: hout, metaal en gevonden objecten

Deze grote houten sculptuur in glazen priegel, herbergt vele verhalen. Het heeft de vorm van een kasteel met twee vleugels, en tegelijkertijd is het een zittende vrouw. Het staat in een landschap van zand met een drietal schepen. Aja Waalwijk verzamelt, associeert en combineert allerlei materialen, vaak gevonden en meegenomen van over de hele wereld.

In 1993 was dit project te zien in het Stedelijk Museum, onderdeel van de Ruigoord-expositie in de toenmalige nieuwe Sandbergvleugel.

Daarna reisde het naar buitenlandse tentoonstellingen, en naar Ruigoord binnen het Nomadisch Museum, een reizend initiatief van de kunstenaar. Voor Oase van Verwondering komt deze wonderlijke dame weer tijdelijk terug naar het hart van Ruigoord, gezeteld in een eigen priegel.

Aja Waalwijk (1952) is al vele decennia onlosmakelijk verbonden aan Ruigoord en het hieraan verbonden Amsterdams Ballon Gezelschap. Hij werkt voor en achter de schermen aan allerlei projecten, symposia, reizen, festivals en vieringen van Ruigoord.

22. Annabelle Binnerts Behind these words

2023. Geëmailleerd staal

De terugkerende zin Behind these words verwijst naar de verborgen ruimtes die schuilen achter elke zin en elk woord, waar ruimte ontstaat voor de imaginaire wereld die taal ons helpt voor de geest te brengen.

Natuur is aan verandering en soms aan onvoorspelbaarheid overgeleverd. Ook taal is vloeibaar en niet vaststaand. Ze ontvlucht vaste kaders, en een woord of definitie roept bij iedere lezer weer een ander beeld op. Deze vloeibaarheid vindt haar perfecte match in Ruigoord, waar niets vaststaat en een gevoel van verwondering in de lucht hangt. In het werk van Binnerts zijn woorden zowel onderwerp als materiaal, die ze vormgeeft als klei.

Behind these words nodigt je uit om de raadselachtige wonderen te omarmen die onder het oppervlak verborgen liggen. In de diepten van de grond onder je voeten wemelen geheimen, verborgen voor ons begrip.

De cryptische boodschappen, gefluisterd door een kraai, ontwijken nauwkeurige begrijpelijkheid, zoals ook het precieze begin van de winter ongrijpbaar blijft. Het is binnen deze onzekerheid dat de vruchtbare bodem van de natuur tijdloze mythes en sprookjes heeft voortgebracht, vaak gesitueerd in bossen, bergen en weiden.

23. Zoro Feigl Hydra

2023. waterinstallatie: roestvrijstaal, pomp, siliconen

Via een van de liefelijke paden van Ruigoord, kom je bij het kleine meertje. Deze werd in opdracht van Theo Kley (1936-2022), Ruigoord kunstenaar en oprichter van de insectensekte, gegraven. Daarna plantte hij 22 jaar lang, boom na boom, waarmee hij deze boerenakker omtoverde tot een groen lustoord. Omzoomd met populieren en wilgen, een strandje en een (kruiden)theetuin.

Midden in deze groene lieflijkheid, in dit water, huist nu een bijzondere entiteit: Hydra, een mechanische octopus. Met vijftig rubberachtige tentakels die synchroon bewegen op melodieën van het water, is ze een betoverende aanwezigheid. Hydra komt, zoals vaak in de installaties

van Zoro Feigl (1983), tot leven. Geanimeerd en voorzien van een schijnbaar eigen wil. Feigl weet levenloze materialen tot leven te brengen, laat het ademen, dansen en draaien.

Hydra symboliseert de onvermoeibare strijd tegen alles wat weigert verslagen te worden. Ze kronkelt en beweegt. Ze is veerkrachtig en flexibel, net als water en Ruigoord zelf. Tegelijkertijd is ze ook het veelkoppige monster dat een dorp als Ruigoord kan zijn. Een kosmische en wonderlijke slangenkuil, waarin zich een elegante dans van diverse mensen, disciplines en vormen bevindt.

Met dank aan Nic Roex.

24. De Onkruidenier

Timekeepers

2023. Tijdelijke biotoop als discussiestuk

De installatie *Timekeepers* is een tijdelijke biotoop die neerstrijkt in de oase van Ruigoord. Gedurende één groeiseizoen ontstaat hier een microkosmos in twee miniatuurpolders die zijn ingezaaid door De Onkruidenier. Het werk groeit en ontwikkelt met de tijd.

De Onkruidenier doet grondboringen in de diepere grond van Ruigoord op zoek naar de zaden in de grond, de Timekeepers, uit het verleden. Wanneer we verschillende bodemlagen naar de oppervlakte brengen komen de zaden en pollen uit vervlogen tijden naar boven.

Wanneer je deze opgraaft en lucht, licht en water geeft, kunnen de zaden van toen weer tot wasdom komen. We hopen te gaan zien wat hier in het verleden groeide en of dat in deze tijd en klimaat kan gedijen.

Als ecosysteem futuroloog onderzoekt kunstenaarscollectief De Onkruidenier de vele verhalen, geschiedenissen, symbioses en adaptaties die planten belichamen. Voor dit werk wordt samengewerkt met archeo-botanicus Mans Schepers en archeoloog Tymon de Haas.

25. Jamie Nee Observatory of the Microverse

2023. Paviljoen: hout, stro, compost / Objecten: agar, bacteriën, schimmels, gist / Audiowerk

Dit paviljoen van strobalen werd gebouwd door kunstenaar Jamie Nee en architect Alessandro Zena als een ruimte waar je meer kan leren over de mysteries van het Microversum. Terwijl je de geuren van composterende micro-organismen inademt, kun je hier op een transformerende en meditatieve reis. In het audiowerk hoor en zie je onze onderlinge verbondenheid met de onzichtbare wereld van micro-organismen. Wat onzichtbaar was, wordt inzichtelijk.

In het hart van het composteerbare paviljoen neemt een kleurrijke verzameling van bacteriën, gisten en schimmels de centrale plaats. Ze gedijen hier weelderig op zuurstof.

In de ramen zie je kweken van aquatische bacteriën uit Ruigoord, die Jamie Nee liet groeien aan de hand van door hem genomen monsters uit verschillende wateren op Ruigoord. Nu zijn het zichtbare vormen en patronen geworden, verweven met studies van celbiologie en andere bacteriologische wonderen.

Het gebouw zelf is ook een levend geheel, samengesteld uit strobalen en compost die langzaam afbreekt en zo ooit weer het bodemleven van Ruigoord zal voeden.

Via de QR-code kan je een micro-organismen-meditatie luisteren.

Met speciale dank aan Degrow-Lab Kombucha, Bio-Kultura, en Manuel Navarro.

26. Sieger Duinkerken Vlindertuin Ruigoord

Vanaf 2015. Landschapskunst, permacultuurtuin en vlechtwerken.

Vlindertuin Ruigoord, ontworpen en gerealiseerd door Sieger Duinkerken, is een oase waar mens en natuur harmonieus samenkomen. Een plek waar je je kunt verwonderen over de diverse vormen van de natuur en waar je je geborgen kunt voelen, of je nu op een bankje zit tussen bloemen, kruiden en al het andere (en ook eetbare) groen, of juist hoog in de boomhut.

Sieger Duinkerken is een “tuinpelgrim”. Deze naam verwijst naar het jarenlang nauw en toegewijd samenwerken met de locatie van de huidige *Vlindertuin*. Sinds 2015 werkt Duinkerken aan dit groene mirakel, geïnspireerd door permacultuur, environmental art en een bevoegenheid en roeping.

De vlinder bleek als symbool van transformatie zeer toepasselijk als naam; transformatie voor de kunstenaar, de bezoeker, maar ook het landje zelf. De naam *Vlindertuin* verwijst ook naar het gedachtegoed van de Ruigoord legende Theo Kley (1936-2022) en zijn in-sektensekte.

Het terrein op Ruigoord 66 werd vroeger al gebruikt als moestuin, zelfs na de kraak. Het kwam echter pas tot bloei door de magie van Duinkerken, die het perceel vol plantte met unieke soorten, wonderlijke zithoekjes, natuur-bouwwormen, vlechtwerken en poëtische spreuken. Terwijl geleidelijk aan paadjes en zelfs een klein podium werden geïntroduceerd, bleef het wilde karakter van de locatie.

28. Collectief Ruigoord Poort van Ruigoord

2023. Trussen, staal, beton, wilgen en begroeiing

Ruigoord heeft de poort al 50 jaar wijd open. De weg naar binnen, van de industriële omgeving, de groene oase in, kon nog wel een sterkere markering gebruiken. Deze groene poort werd bedacht en ontworpen door Ruben Lodeizen. Thieu Smeets voorzag de poort van twee mussen en het symbool van Ruigoord: de Psylist. Dennis Bast vervlocht de wilgen in de boog. De groengroep, o.l.v. Naomi Lauder milk en Sieger Duinkerken, zorgden voor de planten, die de komende jaren in de groene poort klimmen en groeien.

Psylist, symbool van Ruigoord, bestaat uit de drietand van Neptunus en van Shiva, tevens de Griekse letter psi (symbool voor niet-exacte wetenschappen), de lemniscaat (symbool van oneindigheid) en de glimlach van de liggende maan. Overal in Ruigoord is de psylist te vinden, bovenop de kerk, op flyers van feesten en op het zwaaihout gemaakt door Froid. Psylist, is ook de naam van een tijdschrift, waarvan de laatste edities nog in 1985 en 1986 verschenen. Het blad was, net als veel in Ruigoord, een Gesamtkunstwerk.

29. René Knip

Ruigoord alfabet

2023. Grafisch en ruimtelijk ontwerp

Ontwerper en letterkunstenaar René Knip (1963) ontwikkelde voor *Ruigoord – Oase van Verwondering* een eigen alfabet. In samenwerking met verschillende mensen uit Ruigoord werd dit nieuwe en unieke lettertype ontwikkeld, dat de diversiteit van het dorp weerspiegelt. Het resultaat is vanuit co-creatie ontstaan, speels en eclectisch, zoals het bonte gezelschap Ruigoord is. Je ziet de dansende letters van dit Ruigoord alfabet door het hele dorp, op borden, bij routes en locaties.

René Knip ontwerpt letters met een grote gevoeligheid voor hun gebruik in de (openbare) ruimte. Autonoom in zijn ontwerp, betreden zijn letters ook het domein van de beeldende kunst en de openbare ruimte, met taal en letters als ruimtelijke installaties.

30. Miriam Sentler The Mythical Zone – De Mythische Zone

2023. Geluidswandeling in 6 verhalen, duur ca. 25 minuten

Luister, terwijl je over de dijk wandelt, naar dromen van kunstenaars, naar een visie op ecologie en ervaringen van zeelieden. In zes korte verhalen, horen we in *The Mythical Zone* over de geschiedenis van Ruigoord. Met de soundscapes en geleid door een heruitgevonden sextant, dwaal je langs de randen van dit voormalige eiland.

Je dwaalt af naar andere, woeste en groenere tijden van Ruigoord en omgeving, waar het dorpje nu omringd is door een grimmig niemandsland van handel, haven en fossiele brandstoffen.

Zes aan Ruigoord verbonden stemmen vertellen over deze bijzondere plek als heiligdom van sluimerende ideeën, waar de tijd stilstaat in een immer veranderende

omgeving. Persoonlijke geschiedenis, dagboeken, wetenschappelijke en lokale ecologische kennis werden door Sentler opgediept. Een voormalige priester preekt over de Grote Vloed. In speculaties over klimaatverandering en andere veranderingen, verkennen de verhalen andere toekomstmogelijkheden voor dit gebied.

The Mythical Zone, door kunstenaar Miriam Sentler, is het eerste hoofdstuk van een diepgaand onderzoek naar tijd, fossiele brandstoffen, speculatie en mythologie in de industriële haven van Amsterdam.

sprekers: Sander Ivo van Driel, Frans Rodenburg, Jinny Thielsch, Hans Plomp, Imke Ruigrok, Arie Vonk, Masja Ottenheim-Plomp.

31. Collectief Ruigoord Heilige Geertruida

2023. 6 meter hoge sculptuur

Elysee Stroetinga - Heilige Sint Geertruida -
Sculptuur

De Heilige Geertruida – ook wel bekend als Hella of Vrouw Holle – is de beschermheilige van de kerk van Ruigoord. Ze is de beschermster van reizigers en de zeevaart, en wordt vaak afgebeeld met ratten. Ze is de godin van de onderwereld en representeert transformatie en het bewegen naar de toekomst. Het loslaten van oude ideeën, gewoonten, levensfasen en de dood zien als onderdeel van het leven.

Geertruida is geschilderd in de kerk, door Masja Ottenheim als onderdeel van de muurschildering van Gijs Frieling. Ook krijgt ze weer een fysieke aanwezigheid, turend over de haven staat ze aan de dijk. Het Geertruida monument.

Concept Ruigoord Collectief (Elsje Elysee Stroetinga)

Realisatie Dennis Bast en Renate de Kock

32. Ambassade van de Noordzee

BULK

2023. Sculptuur, geur, geluid en veldonderzoek

De *Ambassade van de Noordzee* brengt in drie projecten de niet-menselijke stemmen van de haven (zoals planten en zeedieren) naar de dijk van Ruigoord.

Het eerste deel, de *Zeemond* van Carmen Schabracq, staat op de dijk van Ruigoord met uitzicht over de haven. Het is een instrument dat de geluiden van de zee voor mensenoren vertaalt en heeft de vorm van een otoliet: een gehoorbeentje dat mensen en vissen gemeenschappelijk hebben. Je kunt aan de otoliet luisteren, erop klimmen, of er tegenaan hangen.

Het tweede deel is het onderzoek naar geuren en geluiden van leven in de haven door ecooloog Maarten Erich, geurkunstenaar Frank Bloem en geluidskunstenaar Harpo 't Hart. Ze richten zich op de meer-dan-menselijke

stemmen in de haven. Zowel *in* de schepen, waarin fossiele brandstoffen en ander organisch materiaal worden vervoerd, maar ook op het meeliftende leven zoals oesters en schelpen onder de schepen, aan de romp.

Naast de *Zeemond* staat deel drie: een veldwerkstation. Hier zijn de verhalen te zien, horen en ruiken, waardoor we het industriële landschap steeds meer beleven en ontrafelen als plek van leven.

De *Ambassade van de Noordzee* is een in 2018 opgericht collectief van mensen en niet-mensen die zich inzetten om de diversiteit van de Noordzee een stem te geven.

Een project door Frank Bloem, Maarten Erich, Harpo 't Hart en Carmen Schabracq.

34. Hennie van der Vegt Ruigoord Variaties

2001-2023. Schilderijen

Achter in het dorp, ligt het atelier van Hennie van der Vegt. Hij werkt al 22 jaar aan de serie 'Ruigoord Variaties'. Geschilderde portretten van mensen die betrokken zijn bij het – zoals hij het noemt – 'theater Ruigoord'.

De hele serie van inmiddels 72 portretten, is in het jubileumjaar van Ruigoord 50 jaar, te zien in de NDSM Fuse, Amsterdam (tot begin juli). Daarna stelt hij een aantal van de portretten tentoon in Kunstruimte Belle, naast zijn atelier op Ruigoord.

Meer dan 70 multidisciplinaire makers. kunstenaars, muzikanten, schrijvers, creatieve drijvers en performers. Unieke mensen en individuen, die samen Ruigoord maken. Van der Vegt portretteerde de Ruigoorders van het eerste uur, de oprichters, en bijzondere figuren die veel betrokken waren bij Ruigoord zoals Willem de Ridder, Simon Vinkenoog en Armand. De laatste 10 portretten laten de nieuwe generatie Ruigoord zien. Naast de oprichters van het eerste uur, verbindt zich steeds weer een nieuwe generatie en groep mensen aan Ruigoord. Die hun schouders onder – de producties van – Ruigoord zetten.

35. Het Klimaatcafé Leven met de klimaatcrisis!

2023. Workshops en coaching

In het kabouterhuis tegenover de kerk in Ruigoord, kun je iedere eerste zaterdag van de maand terecht bij het Klimaatcafé. Hier wordt ook de vierdaagse workshop *Leven met de klimaatcrisis!* georganiseerd. In deze workshop vragen we ons gezamenlijk af hoe we ons tot de klimaat- en ecologische crisis kunnen verhouden. Hoe we kunnen reageren, zowel individueel als collectief. Deze workshopreeks is een platform om te delen, te reflecteren en om praktische tools, ideeën en vaardigheden te ontwikkelen.

Het programma bestaat uit drie modules. *Samenkomen*: het verwerken van klimaatrouw en -angst, en gezamenlijk de kracht vinden om dit collectief te dragen. *Communicatie*: hoe kunnen we het gesprek aangaan, zowel met vrienden en familie als in het publieke debat? *Het ecosysteem van verandering*: een diepgaande analyse van de systemen waar we deel van uitmaken en hoe we deze

duurzaam kunnen transformeren.

De nadruk ligt op onze gedeelde menselijkheid, onderlinge afhankelijkheid, de noodzaak van een collectieve reactie, en de behoefte om richting te vinden te midden van de overweldigende mogelijkheden tot handelen.

De workshopreeks vindt vier keer plaats.

Data: 7 juli, 1 september, 29 september en 27 oktober.

Zie voor meer informatie over het programma en het inschrijfformulier de website: www.levenmetdeklimaatcrisis.org

Het Klimaatcafé is een initiatief van kunstenaar en klimaatcoach Vera Hoveling, jurist Carolijn Terwindt en MC Alfredex.

ONTDEK RUIGOORD

Er zijn diverse programma's van en met
de kunstenaars uit Oase.

Internationaal Futurologisch Symposium

24 – 26 juli

Vijftig (inter)nationale sprekers over de vrijplaats, collectiviteit en de vrije ruimte. Keynote spreker Glenn Albrecht pleit voor een nieuw tijdperk: het Symbioceen, waarin de mens in harmonie met natuur gaat leven, in plaats van deze uit te buiten.

Voorstellingen en performances

juli – okt

- Natalija Gucheva performances juli, tijdens Landjuweel
  - Suzette Bousema voorstelling in de kerk juli
  - Ruchama Noorda, Four Siblings, De Onkruidenier*
-

Film screenings

sept – okt

Bryony Dunne en Suzette Bousema

Het Klimaatcafé

Iedere 1e zaterdag van de maand

Het Woord in Ruigoord

Iedere 2e zondag van de maand

Speciaal voor liefhebbers van poëzie, proza, spoken word en slam. Kom luisteren naar dichters en spoken word artiesten.

Workshops

- *Leven met de klimaatcrisis!* - workshops 7 juli, 1, 29 sept, 27 okt
  - Daniel Godinez Nivon - dreamweaving september/oktober
  - Four Siblings - workshops hele seizoen
  - Groendagen - workshops hele seizoen
  - Ambassade van de Noordzee - havensafari verwacht in september
  - De Onkruidenier - veldwerk 8 juli
  - Jamie Nee, Ruchama Noorda*
*zie actuele informatie over data/ aanmelden website en socials van Ruigoord en betreffende kunstenaars
-

Landjuweel Festival

27 – 30 juli

Vierdaags multidisciplinair festival waarbij de grens tussen publiek en kunstenaar vervaagt. Tijdens deze speciale jubileumeditie wordt Ruigoord op 27 juli extra geëerd en gevierd met een magisch ritueel om Ruigoord voor de komende 50 jaar te blijven beschermen.

Maanzin

najaar

Feesten tijdens de volle maan in de kerk van Ruigoord, waar muziek, performances, ceremonie, drumcircles, DJ's, dans en samenzijn gevierd worden.

Ruigoord Academie

Voor alle nieuwsgierigen van 0-100 jaar. Laat je verrassen door de niet alledaagse wijsheid die Ruigoord rijk is via www.ruigoord.nl/academie

---

Educatie & rondleidingen

Basisscholen, voortgezet onderwijs, academies en hoger onderwijs
Rondleidingen op maat, workshops en lessen.
Voor informatie en reserveren:
cultuureducatie@ruigoord.nl

Rondleidingen

Wil je door de Oase van Verwondering met iets meer informatie over Ruigoord en de kunstprojecten? Sluit je dan aan bij een van de rondleidingen op zondag of reserveer een ander moment via cultuureducatie@ruigoord.nl, vanaf 10 pers. Tickets €7,50 via Ruigoord.nl

Openingstijden Ruigoord

Dagelijks van zonsopgang tot zonsondergang te bezoeken.

Horeca (en kerk): vr/za/zo 12:00 - 17:00 uur
Rondleidingen: zondag 13.00 & 15.00 uur en op afspraak.

Programma: zie agenda op de website
Kijk voor je bezoek op de website i.v.m. uitzonderingen bij events en festivals.

Kijk voor de
laatste updates
op ruigoord.nl

Colofon

Productie en team Oase van Verwondering

Sander Ivo van Driel, Minke Marsiglia Productie,
Ruben Lodeizen Stichting 100 jaar Ruigoord, Naomi
Laudermilk Producent Voedselbos en Oase, Carlota
Font Castelló Assistent Curator

Ruigoord academie en educatie

Sander Ivo van Driel, Masja Ottenheim, Sharon
Prince, Coco van der Wiel, Alma Feddema, Imke
Ruigrok, Mariska Hoogendoorn & Milena Boudinova
(Windstarter), Myra Driessen, Peter van der
Wel, Daan en Christine Prudon, Marlies de Haan
(academie).

Marcrom

Bobbi Ottenhof, Ilona Buyl en Maaike van
Woudenberg en Marjet Wesselink, Gerben Gerrit
grafisch ontwerp.

Ontwerp

René Knip Campagne en wayfinding, Sieger
Duinkerken Voedselbos, Vlindertuin en de Berceau

Werkstages

Lieke Westerveld, Coco van der Wiel (HKU), Ruben
Bakkum (Milieudefensie)

Teksten

Imke Ruigrok, Carlota Font Castello, kunstenaars,
Fay van Blitterswijk, Alma Feddema, Annemarie
de Wildt en Jasper Griepink, Simon Dandylyon
vertalingen

Curator

Imke Ruigrok

Voor het jubileum maakte Tjitske Mussche een
3-delige Ruigoord Podcast. 50 jaar Ruigoord
Culturele Vrijhaven. Hoe begon het eigenlijk
allemaal? Wat waren de idealen en wat is daar nu
van over? En hoe komt het toch dat Ruigoord keer
op keer de strijd tegen het verdwijnen weet te
winnen?

Interview & montage: Tjitske Mussche
Research: Lotteke Boogert
Muziek/music: Mozes Meijer
Opdracht/assigned by: Stichting Ruigoord

De podcast is te beluisteren via:
Listen to the podcast:

Met bijzonder veel dank en genegenheid voor alle hulp en advies voor en achter de schermen: alle Ruigoorders in en rondom het dorp, alle betrokkenen, Comité 50 jaar Ruigoord (Rob van Tour, Rudolph Stokvis, Elsje Elysee Stroetinga, Han Bakker, Ruben Lodeizen, Carolijn Terwindt, Masja Ottenheim), Isis van der Wel, David Frank, Hester Alberdingk Thijm, Annemarie de Wildt, Anna Tilroe, het Comité van Aanbeveling van Ruigoord, het bestuur van stichting 100 jaar Ruigoord en Landjuweel en iedereen die links en rechts mee werkt.

Leef in extase
en laat de dwaze
Zich maar verbaze!

Ruigoord
wordt al 50 jaar
mede mogelijk
gemaakt door het
onmogelijke.

Het Jubileumjaar en activiteiten worden ondersteund door:

stimuleringsfonds
creatieve industrie

AE amsterdams
fonds voor de
kunst

het Prins Bernhard
Cultuurfonds

RE
NATURE
kunstfestival

PICTO
RIGHT
FONDS

X Gemeente
X Amsterdam
X

